

Список використаних джерел

1. Піщенко Г. І. Кримінологічна характеристика наркоманії / Г. І. Піщенко, С. І. Мінченко // Право України. – 2005. – № 9. – С. 63–66.

2. Піщенко Г. І. Декриміналізація чи посилення відповідальності (дискусійні питання щодо ст. 309 КК України) / Г. Піщенко, Д. Гундза // Підприємництво, господарство і право. – 2014. – № 5. – С. 87–90.

Полюк Г. С. – кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національної академії внутрішніх справ

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВЕ ЗАПОБІГАННЯ КРАДІЖКАМ З ПРОНИКНЕННЯМ У ЖИТЛО, ІНШЕ ПРИМІЩЕННЯ ЧИ СХОВИЩЕ

Однією з умов ефективного функціонування та розвитку суспільства є адекватне реагування на потенційно небезпечні для нього явища та процеси. Суспільство, усвідомивши реальність таких загроз, має застосовувати конкретні заходи для їх нейтралізації чи послаблення. Таким чином, адекватна реакція на виклики і загрози, протидія небезпечним соціальним явищам, наявним у цей період в державі та які прогнозуються у майбутньому, є критерієм розвиненості, організованості та зрілості суспільства.

Саме така реакція з боку суспільства та держави потрібна сучасній Україні щодо протидії та запобігання корисливій злочинності, значну частину якої становлять крадіжки, поєднані з проникненням у помешкання громадян. Об'єктами запобіжної діяльності у цій сфері є детермінуючі чинники, що зумовлюють вчинення таких злочинів, а також особи, схильні до їх вчинення, які мають намір вчинити злочин або вже розпочали його вчинення.

Актуальність запобіжного впливу на таких осіб зумовлена наявністю значної шкоди не лише окремій особі або сім'ї потерпілих від таких крадіжок, а й суспільству, його матеріальному добробуту. До того ж, злочини цієї категорії

посягають не лише на право власності, а й на недоторканність житла чи іншого володіння.

З огляду на значну поширеність таких злочинів та їх актуальність для населення, розроблення теоретичних і практичних засад запобігання належить до значущих проблем сучасної кримінологічної науки та антикримінальної діяльності держави.

Одним із напрямів такої діяльності є застосування до осіб, які вчиняють крадіжки, в поєднанні з проникненням у помешкання громадян, заходів кримінально-правового запобігання, а саме: позбавлення фізичної можливості вчиняти заборонені діяння (шляхом ізоляції від суспільства), виправлення, загальну і спеціальну превенцію.

Кваліфікуючу ознаку крадіжки «з проникненням у житло, інше приміщення чи сховище» закріплено у ч. 3 ст. 185 Кримінального кодексу (КК) України. Суспільна небезпека таких посягань відображена в санкції цієї кримінально-правової норми за допомогою таких засобів, як види і розмір покарання, тобто у кількісній стороні криміналізації таких посягань, їх пеналізації, що є процесом визначення характеру караності суспільно небезпечних діянь, а також їх практичну караність, тобто процес призначення кримінального покарання в судовій практиці.

Аналіз фактичної пеналізації крадіжок з проникненням у житло, інше приміщення чи сховище надає можливість дійти висновку щодо дієвості кримінально-правового запобігання злочинам зазначеної категорії.

Одним із джерел кримінологічної інформації, що дає змогу дослідити практику призначення покарання за ч. 3 ст. 185 КК України, зокрема підстави закриття судами справ і структуру пеналізації таких злочинів, є статистичні відомості Державної судової адміністрації України (форма статистичної звітності № 6 «Звіт про кількість осіб, засуджених, виправданих, справи щодо яких закрито, неосудних, до яких застосовано примусові заходи медичного характеру та види кримінального покарання»).

Показником, що суттєво відрізняє стан судимості за вчинення крадіжок з проникненням у житло, інше приміщення чи сховище від інших категорій справ є незначна частка осіб, справи проти яких було закрито. Так, упродовж останніх років

питома вага таких осіб становила приблизно 1 % від кількості осіб, вирокі щодо яких набрали законної сили.

Аналіз судової статистики за 2010–2016 рр. засвідчує стійку тенденцію до зменшення кількості засуджених за ч. 3 ст. 185 КК України – з 25 974 засуджених у 2010 р. до 11 480 у 2016 році. Водночас статистика виявлення злочинів цієї категорії демонструє суттєве зростання, особливо упродовж останніх років. Так, лише квартирних крадіжок у 2013 р. було обліковано 17 450, у 2014 р. – 18 992, у 2015 р. – 21 379, а у 2016 р. – 27 207.

Зауважимо, що квартирні крадіжки є лише однією зі складових даної категорії злочинів. Крім них зазначену категорію утворюють посягання з проникненням у приватні будинки, дачі, садові будинки, готелі, гуртожитки, будинки відпочинку, санаторії, кемпінги, а також інші приміщення чи сховища, зокрема склади, бази, магазини, гаражі.

Обернено пропорційний характер зазначених тенденцій засвідчує незадовільний рівень правозастосовної практики у цій сфері та низький відсоток розкриття злочинів зазначеної категорії.

Вивчення обвинувальних вироків дав змогу встановити типові судові рішення за цією категорією справ. Найчастіше винних у вчиненні крадіжок з проникненням у житло, інше приміщення чи сховище суд звільняє від покарання з випробуванням. У 2016 р. кількість таких осіб становила 60,7 % від усіх засуджених, а засуджених до позбавлення волі – 35,4 %. Інші види покарання у структурі судимості за злочини цієї категорії представлено громадськими роботами (1,9 %), штрафом (0,9 %), арештом (0,7 %) і обмеженням волі (0,3 %).

Важливими є показники, що характеризують попередній злочинний досвід засуджених. Так, майже половина зловмисників раніше вже вчиняли злочини. Переважно серед них особи, які були звільнені від кримінальної відповідальності, судимі, але визнані такими, що не мають судимості, судимі, але судимість погашена чи знята, які мають не зняту і непогашену судимість. Майже чверть осіб, які мали на момент засудження не зняту і непогашену судимість, становили особи, що мали три і більше судимості (переважно за вчинення злочинів проти власності).

Зазначені відомості ілюструють ситуацію щодо високого рівня рецидиву серед осіб, які вчинюють крадіжки з проникненням у житло, інше приміщення чи сховище. Можна

дійти висновку про фактичне недосягнення заходами кримінально-правового впливу, зокрема й покарання, його мети – виправлення засуджених, а також запобігання вчиненню ними нових злочинів (ч. 2 ст. 50 КК України).

Отже, висока суспільна небезпечність осіб, які вчинюють крадіжки з проникненням у житло, інше приміщення чи сховище та характеризуються такими ознаками, як злочинний професіоналізм і стійкість антисоціальних установок, потребує інтенсифікації індивідуально-запобіжного впливу як на етапі призначення покарання (та звільнення від нього), так і на етапі його виконання, а також під час здійснення адміністративного нагляду та застосування примусових заходів, передбачених законодавством, до осіб цієї категорії.

Ponomarenko V. – Postgraduate Student of Criminal Law, Criminology and Judicial System Issues Department named V. M. Koretsky Institute of State and Law of National Academy of Sciences of Ukraine

ABOUT THE PROBLEM OF DEFINITION THE NOTION «THE PUBLIC ORDER» IN CRIMINAL-LAW SCIENCE IN UKRAINE

In modern science of criminal law of Ukraine the problem of the object of crime is among the most controversial. Nearly all the researchers who worked to study the problem, agree to the fact that under the object should recognize something that is infringed by crime, the thing to what crime causes harm or creates a real threat of inflicting [1, p. 103].

The problem of determining the object of the crime of «public order» is a significant relevance in criminal law theory. We should agree with V. Nastyuk that the concept of public order should be always clearly understood, we cannot too much reduce or expand the relationships that form its content. Proper resolution of this issue is of practical importance. Advanced interpretation of the concept of «public order» may lead to arbitrary interference of law enforcement to the relationships that are not under their protection [2, p. 61].

In the scientific literature there is no single approach to comprehension of this concept. Thus, O. F. Kobzar notes that public